

KRÁSNE SETKÁNÍ

65.

Ve dnech 14. a 15. května mělo Třebíč vzdané hosty – bývalé členy Federace dělnických tělocvičných jednot a Federace proletářské tělovýchovy. Stejně se z celé republiky, aby se zde zúčastnili celostátního srazu pořádaného ÚV ČSTV pod záštitou OV KSC v Třebíči u příležitosti 65. výročí FDTJ a 60. výročí PřT.

Federované dělnické tělocvičné jednoty předstoupily silnou okrajovou složku KSC. Federací byla svěžena péče především o dělnickou mládež a její výchovu k fyzické zdatnosti a třídí uvědomělosti.

Dělnické tělocvičné jednoty byly zakládány v českých zemích od r. 1894. Vstupovali do nich zejména dělníci orientovaní na soc. demokratickou stranu. První jednoty v okrese Třebíč byly založeny v Třebíči, Jaroměřicích nad Rokytnou a Opatově. Po první světové válce nastal prudký růst dělnických tělocvičných jednot – počátkem roku 1921 jich bylo na Třebíčsku již 70. Tvořily III. obvod 28. okresu, jehož sídlo bylo v Jihlavě.

Po generální prosincové stávce r. 1920 se většína jednot sportánně postavila proti vedení Svazu DTJ v čele se starostou Hummelhansem, který se podílel s praviceovými vůdci soc. demokracie na obsazení pražského Lidového domu policií a četnictvem. Do čela opozičních jednot se postavil Jiří Fr. Chaloupec. Stal se zakladatelem Federace dělnických tělocvičných jednot, která se přihlásila ke komunistické straně. Její první velkolepou akci byla maninská sportakláda v červnu 1921. Moravské jednoty uspořádaly o rok později tzv. brněnskou sportakládu. V roce 1926 se všechny dělnické sportovní organizace a kluby hlásící se k Rudé sportovní internacionále slednotily do Federace proletářské tělovýchovy.

Jednoty Federace byly vesměs velmi chudé. Většina z nich neměla vlastní tělocvičny, a protože pronájem školních tělocvičen jim byl znemožňován, mohly cvičit pouze v létě v přírodě a v zimě nacvičovaly v hostincích diva-

60.

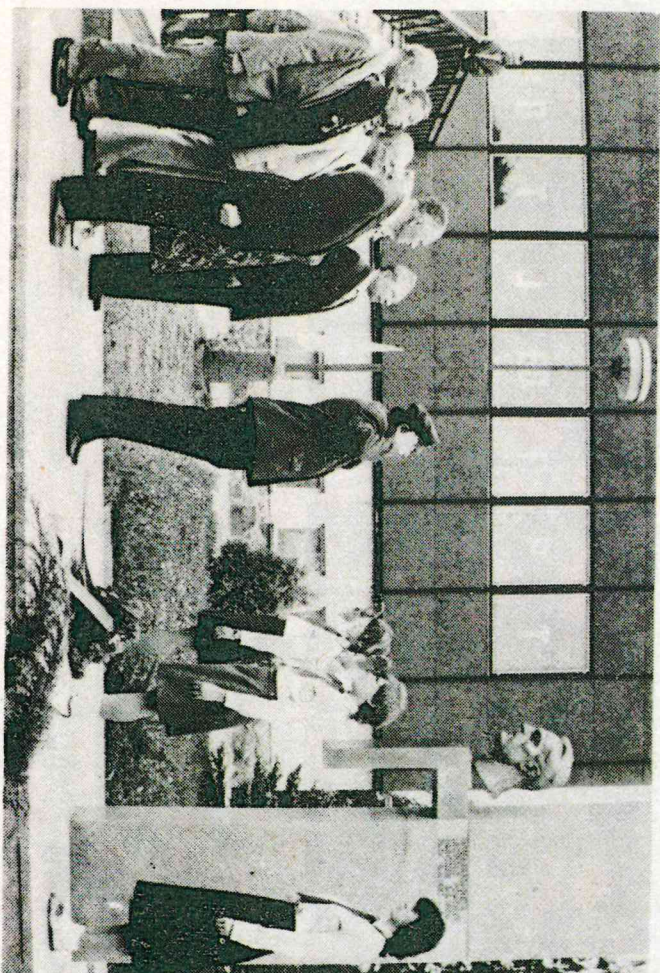
dlá. Rada z nich nevládnula ani nejnutenější tělocvičné nářadí. Přesto veřejná cvičení jednot byla vždy velmi důstojnými, reprezentativními předhídkami revolucní proletářské tělovýchovy. V rámci 28. okresu měla trebičská jednota díky své početnosti a aktivitě vůdčí postavení a z tohoto důvodu se v třicátých letech stala sídlem jihlavského okresu. Třebíčská jednota měla také vynikající zázemí v Dělnickém domě. Zde byla později i tělocvična a dramatický odbor jednoty měl k dispozici sál pro divadelní představení.

Tradice proletářské tělovýchovy v Třebíči je dodnes živá. Její členové se pravidelně scházejí a pořádají i společná setkání s trebičskými, dačíckými, jihlavskými, žirovnickými a znojemskými jednotami. Proto byla Třebíč ÚV ČSTV vybrána jako vhodné místo pro letošní celostátní sraz. Přijelo 360 bývalých jednotářů z českých zemí i ze Slovenska. Na společném zájezdu se účastníci srazu seznámili s několika významnými místy našeho okresu a navštívili i expozici L. Svobody v Hroznačině. 14. května večer byla pro delegáty uspořádána v ZK ROH ZGK slavnostní akademie s bohatým kulturním a sportovním programem. 15. května se konalo slavnostní zasedání ve velkém zasedacím sále OV KSC. Místopředseda ÚV ČSTV Ernest Demetrovič ve svém projevu připomněl, že socialistický systém tělesné výchovy navazuje na odkaz revolučních tradic Federace proletářské tělovýchovy.

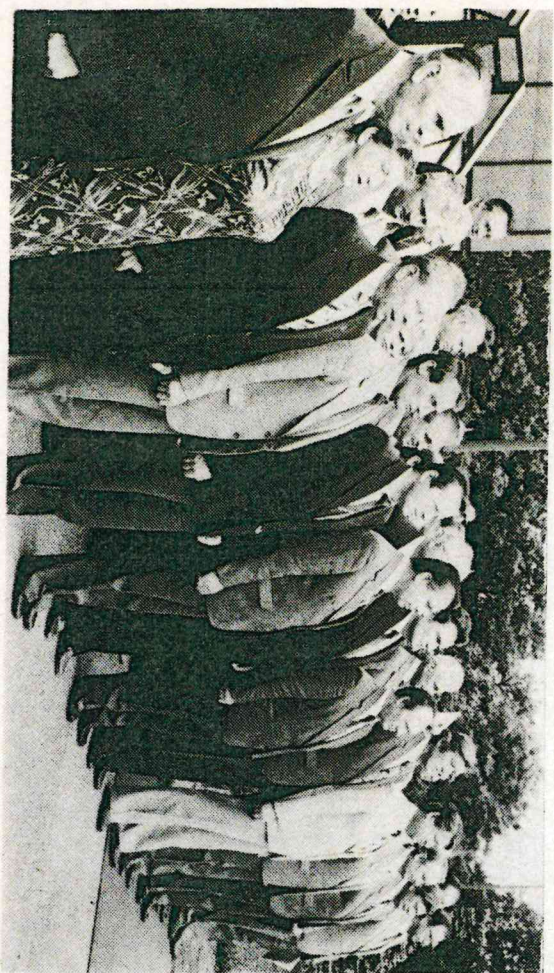
Delegáti srazu se zúčastnili odhalení busty interbrigadisty a funkcionáře trebičské jednoty Leopolda Pokorného u sportovního areálu. Devět účastníků srazu obdrželo vysoká tělovýchovná vyznamenání, mezi nimi i dva soudruzi z Třebíče – Ema Krejčová a Josef Pokorný. Celostátního srazu se zúčastnili i členové stranické delegace z NDR z Oschatzu. K této příležitosti uspořádalo Západomoravské muzeum výstavu z historie Federace proletářské tělovýchovy v budově OV KSC.

ZMM

Foto: JOSEF NEMEC

U busty Leopolda Pokorného — v prvé řadě Bohuslav a Josef Pokornovi

Funkcionáři stranických a státních orgánů a čestní hosté

80. VÝROČÍ NAROZENÍ LEOPOLDA POKORNÉHO (8. 5. 1904 - 4. 4. 1937)

Od druhé poloviny minulého století byla Třebíč městem každodělného průmyslu. Rychle zde vyrostla řada koželužských a obuvnických továren, v nichž našly procvoci příležitosti stovky dělníků. Okrajové čtvrti Třebíče se staly dělníckými. Většina dělníckých rodin bydlela v nájmu, v mnohdy nepředsuvitelných bytových poměrech. Takové nájemné domy byly i v trebičské židovské čtvrti, kam se roku 1916 přestěhoval obuvnický dělník Josef Pokorný s třemi syny. Žena mu zamířila při porodu Záhny potom, co se podržela oždný, musel narukovat na bojiště první světové války. Tato nespravedlnost, kvůli které se zle nepohodil s vedením firmy Budišovský v Borovině, ho roztřípěla natolik, že po návratu z války se do fabriky nevrátil a zřídil si vlastní dílničku. V ní se vyučil všichni jeho synové, včetně nejstaršího, Leopolda, narozeného 8. května 1904 ve Znojme. Otcova dílnička však nemohla uživit všechny, a tak synové po vyučení odcházeli pracovat k firmě Busi. Leopold Pokorný, jako většina jeho vrstevníků, projevoval zájem o tělovýchovu, zejména skauting. V roce 1924 se aktivně podílel na organizování celostátního srazu Spartakových skautů práce v Třebíči. Cíle vědomě se vzdělával. Ze svých úspor si zakoupil knihovnu, na kterou byl velmi hravý. Kromě klasické literatury shromažďoval literaturu marxistickou. Četba měla jisté vlivy na jeho politickou vyspělost. Již v roce 1923 vstoupil do komunistické strany. První následky své záliby pocítil na vojně. Při prohlídce byla u něho nalezena komunistická literatura. Divizní soud v Banské Bystrici ho zbavil podústojnické hodnosti a odsoudil ke škrtičím a obuvnické továrně. Po skončení vojen-ské služby pracoval krátce v Chotěboři jako kráječ v obuvnické továrně. Z této doby se zachovaly doklady o jeho činnosti v místní organizaci Spartakových skautů práce. Došlo k tomu, že opět pracoval v firmě Busi v Třebíči jako kráječ. Úzce spolupracoval s Gustavem Klimentem a byl znám jako dělnický dopisovatel Jiskry i Rovnosti.

V roce 1928 se zúčastnil Rudého dne v Praze. Ve spisech Okresního úřadu je uvedeno, že cestu do Prahy vykonal s kamarádem pěšíky. V ulicích Prahy byl zatčen a na 14 dní uvězněn. Po návratu do Třebíče byl propuštěn z továrny, i když platil za dobrého, zruč-

ného dělníka. Firma se ráda zbavila komunisty, známého agitátora.

V této době už se těžce sháněla i příležitost zaměstnaní. Leopold Pokorný si pouze na krátký čas našel práci jako stavební dělník u firmy Kosik—Herzán. V roce 1931 koupil borovinské závodny Tomáš Baťa. Ihned propustil starší dělníky (nad 40 let) a komunisty. Propuštění dělníci, mezi nimi i Leopold Pokorný, dostali práci u nové založené obuvnické firmy All right na Staréčce. Leopold Pokorný byl od počátku členem závodního výboru. V tomto období byl zkušeným politickým pracovníkem. Pracoval v Rudých odbořech, byl členem OV a KV KSČ. Ve spisech je veden jako organizátor mzdových bojů dělnictva a hladových demonstrací nezaměstnaných. Několikrát byl odsouzen a čtrnáctidennímu vězení „za pobuřování a vzývání k trestným činům“. V roce 1933 byl při jedné demonstraci před radnicí trebičskými četníky zatčen a surově zbit. V roce 1936, kdy už doznívala velká hospodářská krize, přišel o práci. Jako člen závodního výboru hájil zájmy dělnictva firmy All right. Po konfliktu s místem byl na hodinu propuštěn. Rozhodl komise potvrdila rozhodnutí firmy. Leopold Pokorný se odvolal k nejvyššímu soudu. Situaci o existenci však byly přehlušeny španělskými událostmi. Leopold Pokorný pochopil, proč poprvé vystoupil mezinárodní fašismus jednotně. Jako člen KV KSČ považoval za svou povinnost podpořit boji španělského lidu. Ve spisech Okresního úřadu se zachovala žádost Leopolda Pokorného z 24. prosince 1936 o vystavení pasu do ciziny. Jako důvod uvedl cestu do Francie a Sovětského svazu. Pas mu byl vystaven do všech evropských států s výjimkou Sovětského svazu. První pokus o cestu do Španělska skončil neúspěchem. Ještě před koncem roku se vrátil domů. Rychle rozprodal jediný svůj majetek — knihovnu — a již 4. ledna 1937 opěť odjel. Záhny poslal rodinně listek z Madridu a poté z Barcelony. Byl přidělen k Žižkovské kulometné rotě. Koncem února již bojoval na italské frontě. 21. března poslal domů rozhořčený dopis jako reakci na pomluvy zpravodaje časopisu A — zet. Odmltá v něm charakteristiku československých dobrovolníků jako „svedených ubohých Čechoslovácků“. Všichni šli bojovat proti mezinárodnímu fašismu, který ohrožuje i Československo, dobro-

volně, nikoliv za sliby. Přise doslova: „Nejsme žádni dobrodruží ani prodejní žoldánů, ale řádní lidé, kteří pochopili, že ve Španělsku se rozhoduje i o našem osudu a o osudech všech národů, kterým je svoboda dráhá a kteří nebudou zpátečnickými fašismu...“ Zá- věrem dopisu vyládlil své přání, aby španělský lid svůj boj vyhrál a aby doma v Československu zvitězila jednotná fronta pracujících. Další zprávu o Leopoldu Pokorném poslal svému otci do Třebíče kapitán Gottwaldovy protiletadlové baterie Vilém Vidlák. Oznamoval jeho smrt. Spolubojovníci vypravili o poslední bojové akci, již se Leopold Pokorný zúčastnil:

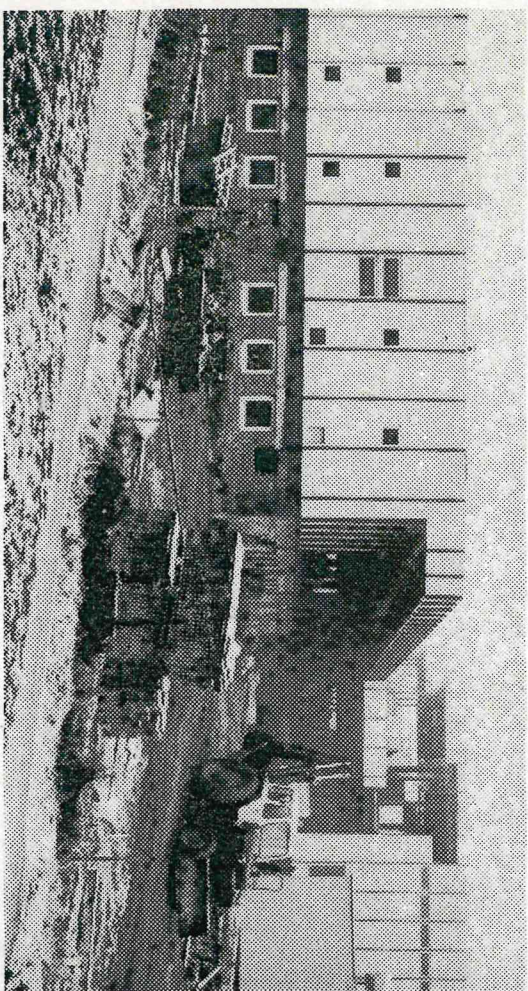
„4. dubna 1937 byl polský prapor Dambrowski americký prapor vystaven soustředěné palbě ze strany fašistů. Soudruh Grebezarov, velitel Dimitrova praporu, aby pomohl Polákům a Američanům, rozhodl se vyvolat protitank. Akce byla velmi riskantní, proto se jí zúčastnili pouze dobrovolníci. Leopold Pokorný se přihlásil mezi prvními. Dobrovolníci vyběhli z bezpečných zákopů a hned na sebe

upoutali pozornost. Od fašistických pozic je dělilo 80—100 metrů. Všichni až na jednoho padli. Akce však byla úspěšná, polský i americký prapor byly zachráněny.“

Hrdinství dobrovolníků bylo vysoce hodnoceno. Kamarádi z mezinárodních brigád uspořádali Leopoldu Pokornému slavnostní pohřeb. Rakev spustili do hrobu na hřbitově ve vesnici Morata de Tajuña trebičští spolubojovníci — Vilém Vidlák a Josef Kuba.

V roce 1938 pořádalo trebičské dělnictvo vzpomínkovou tržnu za padlého kamaráda. Výbor pro uspořádání tržny požádal měšťskou radu o převzetí záštity nad uspořádáním pietní vzpomínkové slavnosti na Leopolda Pokorného. Městská rada žádosti nevyhověla. Její členové nepovažovali Leopolda Pokorného za hrdinu. 14. září 1946, u příležitosti oslav 25. výročí tvrdí komunistické strany spojené s oslavou založení jihlavského kraje KSČ v Třebíči, byla Leopoldu Pokornému odhalena na Dělnickém domě pamětní deska.

Dr. EVA NOVAČKOVÁ
ZWM

V dubnových směnách NF pomohli občané i výstavbě nákupního střediska na Račerovické ulici na Podklášteří, zařazeného do akce Z.

Foto: JOSEF NEMEC